

**UCHWAŁA NR XVII/246/2015
RADY MIEJSKIEJ W NIDZICY**

z dnia 22 grudnia 2015 r.

w sprawie: przyjęcia Programu Wspierania Rodziny w Gminie Nidzica na lata 2016-2018

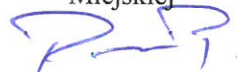
Na podstawie art.18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz.U. z 2015 r., poz. 1515), w związku art. 176 pkt. 1, 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz.U. z 2015 r., poz. 332) Rada Miejska uchwała co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Wspierania Rodziny w Gminie Nidzica na lata 2016-2018 stanowiący załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Burmistrzowi Nidzicy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Paweł Przybyłek

Załącznik do Uchwały Nr *XVII/246/2015*
Rady Miejskiej w Nidzicy
z dnia *22 grudnia 2015r.*

**PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE NIDZICA NA LATA 2016-2018**

GRUDZIEŃ 2015

WPROWADZENIE

Rodzina to najważniejsza grupa społeczna, na której opiera się całe społeczeństwo. Jest to środowisko, które powinno zaspokoić w zasadzie wszystkie potrzeby z *Piramidy Masłowa* (potrzeby fizjologiczne, potrzeby bezpieczeństwa, potrzeby przynależności, potrzeby szacunku i uznania a także potrzeby samorealizacji – stwarzanie przez rodzinę warunków do odczuwania takich potrzeb). Rodzina oddziałuje w sposób świadomy i nieświadomy na osobowość dziecka, na jego teraźniejsze życie, ale także na postępowanie w przyszłości a w konsekwencji na przyszłość społeczeństwa.

Dlatego, jeśli w rodzinach pojawiają się wszelkiego rodzaju dysfunkcje wszelkie instytucje, organizacje i osoby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są podjąć na jej rzecz określonych działań. Aby nie dopuszczać do takich dysfunkcji, instytucje te zobowiązane są także do prowadzenia działań prewencyjnych.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej prezentuje nowe rozwiązania w zakresie funkcjonowania spójnego i skutecznego systemu pomocy dla rodziny, która przeżywa trudności w wypełnianiu funkcji rodzicielskich ale ma też na celu wzmocnienie funkcjonujących rodzin.

Wspieranie rodziny przez Gminę

Pierwszym i najważniejszym elementem tego systemu jest gmina i jej działania służące udzieleniu rodzinie wszechstronnej pomocy, tak aby mogła ona poradzić sobie z doznawanymi trudnościami i w efekcie by nie doszło do interwencji w postaci umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Działania pomocowe na poziomie gminy mają być również prowadzone w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną i zmierzają one wówczas do stworzenia takich warunków w funkcjonowaniu rodziców dziecka, by możliwy był powrót dziecka pod ich opiekę. Działania te ustawodawca nazywa „wspieraniem rodziny” i mogą one mieć charakter działań profilaktycznych (uprzedzających wystąpienie niepożądanych skutków w funkcjonowaniu rodziny) lub zmierzających do reintegracji rodziny. Szczególną uwagę ustawodawca poświęca działaniom profilaktycznym.

Zgodnie z art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Artykuł 2 w/w ustawy definiuje „wspieranie rodziny” jako zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci.

Wspieranie rodziny polega w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- pomocy w integracji rodziny,
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążeniu do reintegracji rodziny.

Rodzina może otrzymać wsparcie przez działania: instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, placówek wsparcia dziennego oraz rodzin wspierających. Praca z rodziną prowadzona jest szczególnie w formie: konsultacji i poradnictwa specjalistycznego; terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych; pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego; organizowania dla rodzin akcji społecznych i spotkań mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji.

DIAGNOZA

Dla określenia postaw mieszkańców gminy wobec potencjalnych problemów społecznych w gminie Nidzica, na zlecenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nidzicy, w okresie kwiecień- czerwiec br. przeprowadzono „*Diagnozę i identyfikację problemów społecznych w Gminie Nidzica*”. Diagnozę przeprowadziła firma badawcza BIOSTAT. Badaniem objęte zostały następujące kwestie:

- I. Przemoc domowa
- II. Przemoc rówieśnicza
- III. Problem uzależnień wśród dzieci i młodzieży (alkohol, narkotyki i inne substancje psychoaktywne, Internet, komputer, gry komputerowe, automaty do gier)
- IV. Problem uzależnień wśród dorosłych (alkohol, narkotyki i inne substancje psychoaktywne, Internet, komputer, gry komputerowe, automaty do gier)
- V. Sytuacja materialna i ubóstwo
- VI. Problem bezrobocia
- VII. Sytuacja osób starszych i niepełnosprawnych
- VIII. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
- IX. Sytuacja mieszkaniowa
- X. Problemy gminy w opinii dorosłych mieszkańców z uwzględnieniem ich opinii na temat stopnia występowania i nasilenia powyższych problemów
- XI. Zasoby Gminy oraz instytucji i organizacji działających na terenie gminy z uwzględnieniem wsparcia specjalistycznego odpowiadającego na zidentyfikowane problemy

Na proces badawczy składały się następujące etapy realizacji projektu:

- Opracowanie metodologii badawczej, narzędzi badawczych;
- Analiza danych zastanych;
- Dobór próby, realizacja badania;
- Digitalizacja pozyskanego materiału empirycznego;
- Opracowanie raportu statystycznego;
- Opracowanie raportu końcowego.

Informacje na temat założonego zakresu badawczego uzyskano dzięki zastosowanemu narzędziom – kwestionariuszom badawczym (badanie ilościowe PAPI z uczniami gimnazjów i dorosłymi mieszkańcami gminy oraz badanie CATI z dorosłymi mieszkańcami gminy). Narzędzia zostały opracowane przez Wykonawcę badania odrębnie dla uczniów gimnazjów i osób dorosłych. Zagadnienia stanowiące jego treść zostały skonstruowane w oparciu o wytyczne określone przez Zamawiającego, składające się łącznie z 27 pytań dla uczniów gimnazjów oraz 36 pytań dla osób dorosłych.

Narzędzia zawierały przede wszystkim informacje odnoszące się do tematu badania, jak i pytania metryczne. Narzędzia zostały zatwierdzone przez Zamawiającego na etapie konsultacji projektowych. Ponadto, dla celów diagnozy problemów społecznych w gminie Nidzica zastosowano metodę analizy danych zastanych. Analizie tej poddano następujące dane:

- Dane pozyskane z rejestru PUP na temat sytuacji lokalnego rynku pracy;
- Dokumenty statystyki publicznej dostępne w Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego;
- Dane pozyskane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Urzędu Miejskiego, Komendy Powiatowej Policji, Sądu Rejonowego, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nidzicy, szkół podstawowych i

gimnazjalnych, Nidzickiego Ośrodka Kultury, Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradni Uzależnień, Powiatowego Urzędu Pracy, Młodzieżowego Centrum Kariery, oraz organizacji pozarządowych takich jak: Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Nidzicy, Polski Czerwony Krzyż okręg w Nidzicy, Centrum Pielęgniarstwa Stacja Opieki CARITAS, Nidzicki Uniwersytet III Wieku „Młodzi duchem”, Polski Związek Niewidomych Koło w Nidzicy, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koło w Nidzicy.

W badaniu wzięło udział 150 uczniów gimnazjów z klas od I do III. Uczniowie do badania wybrani zostali metodą warstwowo-losową gdzie warstwą była grupa wiekowa (klasa) do której przynależeli uczniowie oraz płeć uczniów. Badanie wśród uczniów gimnazjów przeprowadzone zostało przy pomocy ankiety audytoryjnej.

Pełnoletni mieszkańcy gminy Nidzica przebadani zostali przy pomocy dwóch metod- PAPI oraz CATI. W przypadku badania PAPI respondenci zostali wybrani do badania w sposób kwotowo-warstwowy gdzie warstwą była płeć, wiek, oraz miejsce zamieszkania. W badaniu PAPI udział wzięło 150 mieszkańców gminy Nidzica.

W badaniu CATI udział wzięło 50 mieszkańców gminy Nidzica. Respondenci zostali wybrani do badania w sposób losowo-warstwowy gdzie warstwa była płeć respondenta.

Podczas realizacji wywiadów dążono do tego, aby rozmowa miała szczerzy charakter, a każdy z uczestników badania miał nieskrępowaną możliwość artykułowania własnych poglądów, bez poczucia, iż informacje te nie zostaną objęte klauzulą anonimowości. Kontakt z respondentami miał charakter bezpośredni (w przypadku badania PAPI) lub zrealizowany został za pośrednictwem łączny telefonicznych przez specjalnie przeszkolonych ankieterów firmy Biostat.

W badaniu wśród uczniów gimnazjum ogółem udział wzięło 150 uczniów z gimnazjów znajdujących się na terenie gminy Nidzica. Badana grupa w 50,3% składała się z dziewczyn, a pozostałe 49,7% stanowili chłopcy.

W badaniu ogółem udział 50,0% kobiet i 50,0% mężczyzn. Osoby poniżej 50 lat stanowiły 74,0% próby badawczej, podczas gdy pozostałe 26,0% badanych miało więcej niż 50 lat. Podczas gdy w mieście mieszkało 74,0% badanych, na terenach wiejskich mieszkało 65 respondentów (26,0%).Większość badanych (62,8%) żyła w związku małżeńskim, a 19,6% była wdowcem lub wdową. W badaniu uczestniczyło 14,0% osób niezamężnych oraz 3,6% osób będących w stanie separacji lub w trakcie rozwodu.

Ponad połowa badanych posiadała wykształcenie średnie, a 23,2% uczestników ankiety legitymowało się wykształceniem wyższym. Osoby z wykształceniem zawodowym stanowiły 17,6% grupy badawczej, natomiast najniższy odsetek stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym oraz gimnazjalnym (7,2%).

Okolo 42,0% badanych deklarowało miesięczny dochód w granicach 1-2 tys. zł netto. 18,4% badanych nie chciało udzielić odpowiedzi na to pytanie, a 15,2% podało miesięczny dochód nie większy niż 1 tys. zł. Brak dochodu zadeklarowało 11,2% badanych, dochody w granicach 2-3 tys. zł. miało 10,0%, a dochody powyżej 3 tys. zł zadeklarowało 3,2% respondentów.

Największa liczba badanych posiadała w gospodarstwach domowych 2, 3 lub 4 osoby (odpowiednio 32,8% oraz po 19,6%). Jednoosobowe gospodarstwa prowadziło 17,6% respondentów, a 8,0% badanych żyło w 5 osobowych rodzinach. Najmniejsza liczba respondentów żyła w gospodarstwach domowych liczących 6 i więcej osób.

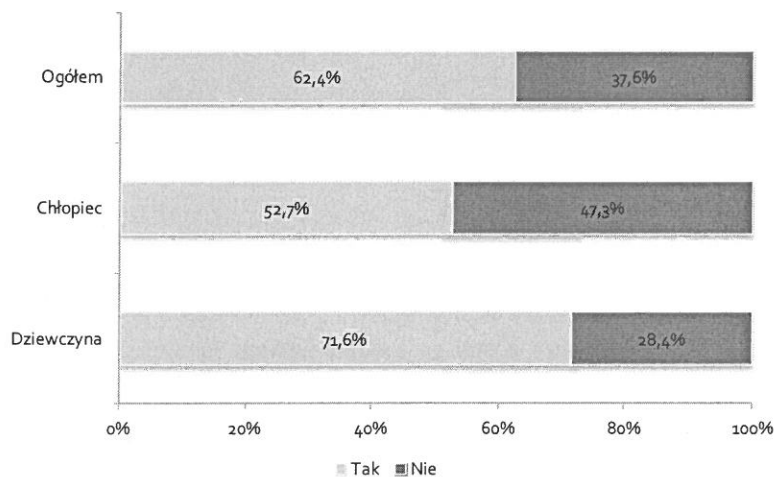
Badani w 65,6% przypadku zadeklarowali, że obecnie nie podejmują zatrudnienia. Okolo 23,6% badanych zatrudnionych było na umowę o pracę, natomiast 4,8% badanych posiadało własną firmę. Na umowę o dzieło pracowało 3,2% respondentów, a najmniej bo 1,2% pracowało bez umowy.

PROBLEM UZALEŻNIEŃ

DZIECI I MŁODZIEŻ

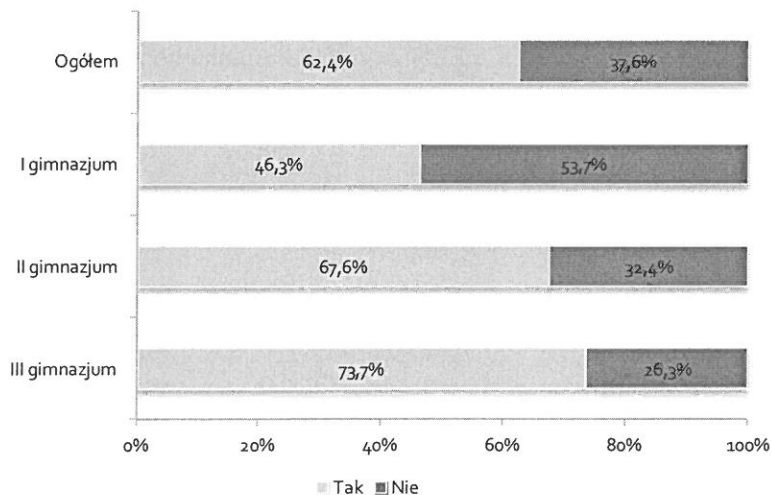
62,4% badanych gimnazjalistów przyznało, że spożywało już alkohol. Podczas gdy do picia alkoholu przyznało się 71,6% dziewcząt, wśród chłopców odsetek ten był zdecydowanie niższy i wyniósł 52,7%. Szczegółowe informacje przedstawione zostały na rysunku nr 1.

Rysunek 1. Czy kiedykolwiek spożywałeś alkohol.

Uczniowie starszych klas (II i III klasa) zdecydowanie częściej mieli za sobą pierwsze doświadczenia z alkoholem (odpowiednio 67,6% i 73,7%) niż uczniowie I klasy gimnazjum (46,3%). Powyższe informacje przedstawione zostały na wykresie nr 2.

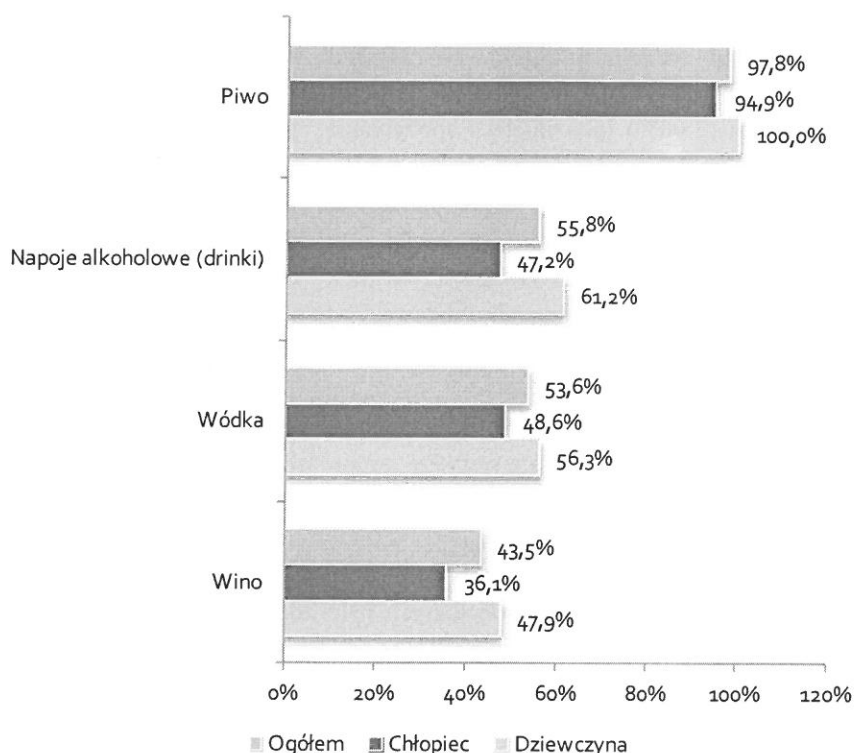
Rysunek 2. Czy kiedykolwiek spożywałeś alkohol.

Piwo było najczęściej spożywanym alkoholem wśród uczestników badania – ten napój alkoholowy spożywany był przez prawie wszystkich uczniów (97,8%). Pozostałe napoje alkoholowe spożywane były w

mniejszym stopniu. Picie drinków deklarowało 55,8% badanych, wódkę piło 53,6% uczniów, natomiast wino spożywane było przez 43,5% uczniów. Dziewczeta w większym stopniu próbowały poszczególnych alkoholi niż chłopcy. Podczas gdy picie drinków deklarowało 47,2% chłopców, u dziewczyn odsetek ten wynosił 61,2%. Wino spożywane było przez 47,9% dziewczyn natomiast chłopcy pili ten rodzaj alkoholu w 36,1% przypadków. Podobnie było w przypadku wódki- chłopcy deklarowali spożycie w 48,6%, natomiast dziewczyny 56,3% przypadków. Należy również dodać, że wszystkie dziewczeta piły piwo (100,0%), podczas gdy w przypadku chłopców odsetek ten był również bardzo wysoki, aczkolwiek nieco niższy (94,6%). Szczegółowe informacje przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 1. Jakiego rodzaju alkoholi spożywałeś?

Najwcześniej gimnazjaliści kosztowali piwa (średnia wieku około 13 lat), podczas gdy pozostałe napoje alkoholowe (wino, wódka czy drinki) spożywane były po raz pierwszy w wieku około 14 lat.

Chłopcy po raz pierwszy pili piwo w wieku 12 lat, podczas gdy dziewczeta w wieku lat 13. Dziewczyny wcześniej niż chłopcy kosztowały wino oraz drinki, natomiast wódka po raz pierwszy spożywana była przez nie w tym samym wieku co u chłopców. Szczegółowe informacje znajdują się w tabeli nr 1.

Tabela 1. Wiek w którym po raz pierwszy spożyto alkohol

alkohol	wiek ogółem	wiek chłopcy	wiek dziewczyny
piwo	13	12	13
wino	14	14	13

wódka	14	14	14
drinki	14	16	14

Okolo 59,4% gimnazjalistów nie spożywało alkoholu od dłuższego czasu (ponad kilka miesięcy). Uczniowie w 18,7% przypadku pili alkohol w ciągu ostatniego tygodnia (1-7 dni), a 16,5% ostatni raz miało styczność z alkoholem nie wcześniej niż 2-4 tygodnie przed przeprowadzeniem badania. Najmniej uczniów deklaroowało picie alkoholu od 8 do 14 dni przed badaniem. Podczas gdy odsetki pijących alkohol w ciągu tygodnia przed badaniem były podobne w przypadku chłopców i dziewcząt (odpowiednio 18,4% i 18,9%), większy odsetek dziewcząt niż chłopców miał kontakt z alkoholem w ciągu ostatniego miesiąca. Podczas gdy 50,9% dziewczyn potwierdziło picie alkoholu w okresie do 30 dni przed badaniem, w przypadku chłopców odsetek ten wynosił 26,3%.

Gimnazjalistom, którzy w ciągu ostatniego miesiąca spożywali alkohol zostało zadane pytanie, w jakim miejscu je pili. Co trzeci pytany (33,3%) jako miejsce picia alkoholu wskazywał ulicę, park lub inne ogólnodostępne miejsce, a co czwarty uczeń (25,0%) jako miejsce spożywania alkoholu wskazywał dom. Okolo 19,4% gimnazjalistów ostatni raz piło alkohol w domu innej osoby, a 8,3% w pubie lub barze. Najmniej bo 2,8% uczniów ostatni raz piło alkohol na dyskotecę. W 11,1% przypadków (4 osoby) uczniowie podawali inne niż powyżej wymienione miejsca picia alkoholu: podwórko lub ogród koło domu, biwak oraz ognisko. Zauważalne są różnice w miejscach spożywania alkoholu w zależności od płci. Podczas gdy ponad połowa (55,6%) chłopców deklaroowała picie alkoholu w domu, w przypadku dziewczyn odsetek ten wynosił zaledwie 14,8%. Dziewczyny natomiast w 62,9% przypadków ostatni raz spożywały alkohol w domach innych osób (25,9%) oraz w miejscach ogólnodostępnych (37,0%).

Zdecydowana większość gimnazjalistów, którzy spożywali alkohol przyznała, że nigdy się nie upiła. Okolo 12,9% badanych odpowiedziało, że zdarzyło im się upić 1-2 razy w życiu, natomiast 10,6% uczniów upiło się 3-5 razy. Dwie osoby (2,4%) upiły się 6-10 razy, a więcej niż 20 razy upiło się 3 (3,5%) uczniów gimnazjum.

W opinii badanych uczniów najłatwiej dostępnym alkoholem jest piwo – aż 64,8% badanych uważało, że alkohol ten jest bardzo łatwo bądź łatwo dostępny. Okolo 42,7% badanych było zdania, że bardzo łatwo lub łatwo jest kupić drinki, a 36,1% uczniów miało taką opinię o dostępności wina. Najtrudniejszym do zdobycia alkoholem, była według badanych wódka – tylko 33,1% pytanych oceniało, że bardzo łatwo i łatwo można ją otrzymać. Jednocześnie najwyższy odsetek uczniów uważał (15,0%), że zdobycie wódki jest bardzo trudne.

Gimnazjaliści biorący udział w badaniu zapytani zostali kiedy po raz pierwszy próbowali różnych używek i narkotyków. Najwięcej (43 osoby) przyznało się do palenia papierosów, 16 osób używało marihuany, a dopalacze zażywało 5 uczniów. Po haszysz, amfetaminę, kleje i rozpuszczalniki oraz inne narkotyki sięgnęło 2 uczniów a jedna osoba zadeklarowała zażywanie LSD.

Tabela 2. Kiedy po raz pierwszy gimnazjaliści sięgnęli po następujące używki

Używka	Liczba osób która	Średnia wieku
Papierosy	43	12
Marihuana	16	15
Dopalacze	5	14

Haszysz	2	13
Amfetamina	2	16
Kleje i rozpuszczalniki	2	13
Inne narkotyki	2	15
LSD	1	15
Ecstasy	0	0
Kokaina	0	0
Heroina	0	0

Uczniowie, którzy sięgnęli po papierosy w przeważającej większości przypadków palili papierosy raz- kilka razy w życiu (56,8%). Około 15,9% pytanych paliło papierosy kilka razy do roku, a 11,4% deklaroowało palenie papierosów kilka razy w miesiącu. Trzy osoby (6,8%) twierdziły, że palą papierosy kilka razy w tygodniu lub kilka razy w ciągu dnia, a jedna osoba (2,3%) przyznała, że pali papierosy codziennie.

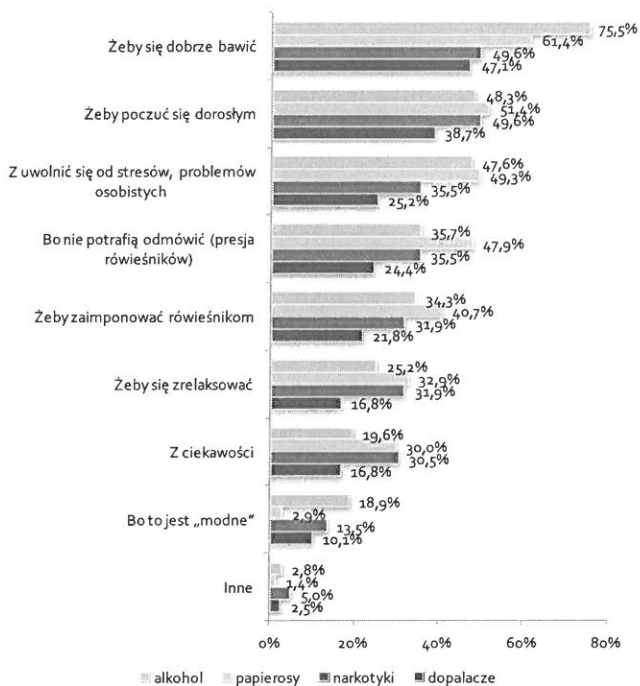
Uczniowie, którzy próbowali narkotyków bądź dopalaczy w przeważającej większości przypadków twierdzili, że używali tych substancji raz-kilka razy w życiu, bądź kilka razy do roku. Tylko dwie osoby deklaroowały codzienne stosowanie marihuany i dopalaczy.

Uczniowie, którzy próbowali narkotyków w przeważającej większości (66,7%) otrzymali je od starszych znajomych, a co piąty uczeń dostał je od znajomego będącego w tym samym wieku lub młodszego. Najmniej badanych przyznało, że narkotyki kupili od znajomego (13,3%).

Zdaniem uczniów najłatwiej dotrzeć można do papierosów oraz klei i rozpuszczalników. Podczas gdy 70,1% gimnazjalistów oceniało dostęp do papierosów jako bardzo jako łatwy albo łatwy, w przypadku klei i rozpuszczalników bardzo łatwy i łatwy dostęp podawany był w przypadku 43,4% badanej grupy. W przypadku marihuany około 18,2% badanych uważało, że można ją nabyć łatwo lub bardzo łatwo, około 20,6% uczniów twierdziła, że dostęp do tego narkotyku jest ani łatwy ani trudny, a co trzeci badany (31,8%) oceniał, że zdobyć marihuanę jest trudno lub bardzo trudno. Bardzo podobne odpowiedzi gimnazjaliści podali w pytaniu o dostępność dopalaczy. Podczas gdy 17,5% oceniło dostęp do dopalaczy jako łatwy lub bardzo łatwy, 20,0% grupy badawczej oceniała go jako ani łatwy ani trudny, natomiast 30,0% uczniów twierdziło, że dostęp do nich jest trudny lub bardzo trudny. W przypadku pozostałych używek uczniowie oceniali dostęp raczej jako trudny/bardzo trudny (od 36,6% do 40,5%) lub nie potrafili ocenić stopnia trudności w dotarciu do poszczególnych narkotyków.

Według uczniów głównym powodem dla którego ludzie sięgają po alkohol jest chęć dobrej zabawy (75,5%), żeby poczuć się dorosłym (48,3%) oraz aby uwolnić się od stresów i problemów (47,6%). Około 61,4% uczniów uważało, że ludzie sięgają po papierosy, aby się dobrze bawić, a 51,4% było zdania, że papierosy pali aby poczuć się dorosłym. Palenie jako formę uwolnienia się od stresów i problemów podawało 49,3% uczniów, presja rówieśników jako powód palenia papierosów zaznaczona została przez 47,9% badanych, a chęć zaimponowania rówieśnikom podało 40,7% badanych. Narkotyki i dopalacze były według uczniów stosowane z podobnych powodów co alkohol i papierosy: żeby się dobrze bawić (odpowiednio 49,6% i 47,1%), żeby poczuć się dorosłym (49,6% oraz 38,7%) oraz żeby uwolnić się od stresów i problemów osobistych (35,5% i 25,2%). Szczegółowe informacje przedstawione są na poniższym wykresie.

Rysunek 4. Dlaczego młodzi ludzie używają używek?

Tylko 17,8% gimnazjalistów uważało, że nie ma w ich otoczeniu osób, które piją alkohol, a 15,1% uczniów było zdania, że nikt ze znajomych nie pali papierosów. Większy odsetek badanych uważał, że wśród ich znajomych znajdują się osoby palące papierosy (72,6%) niż pijące alkohol (62,9%).

Ponad połowa gimnazjalistów była zdania że ich znajomi nie korzystali z marihuany oraz dopalaczy (odpowiednio 51,8% i 59,3%). Podczas gdy w 33,1% badanych uważało, że ich znajomi używają marihuany, 17,1% gimnazjalistów było zdania, że ich znajomi korzystają z dopalaczy. W przypadku pozostałych używek zdecydowana większość badanych twierdziła, że nikt z ich znajomych nie korzysta z tego rodzaju środków odurzających.

Zdecydowana większość uczniów była pouczana na temat szkodliwości stosowania używek – 80,1% uczniów twierdziło, że otrzymali informacje na ten temat.

Najczęściej osobami informującymi uczniów byli rodzice (55,8%) oraz nauczyciele (36,9%). Uczniowie dowiadywali się również o szkodliwości stosowania używek od policji (4 wskazania), opiekunów (2 wskazania), pedagoga (2 wskazania), psychologa (1 wskazanie) i z telewizji (1 wskazanie). Powyższe informacje przedstawione zostały w tabeli nr 3.

Tabela 3. Kto rozmawiał z Tobą na temat szkodliwości używek?

osoba	liczba wskazań	procent
rodzice	77	55,8%
nauczyciele	51	36,9%

policja	4	2,9%
opiekunowie	2	1,4%
pedagog	2	1,4%
psycholog	1	0,7%
telewizja	1	0,7%
OGÓLEM	138	100,0%

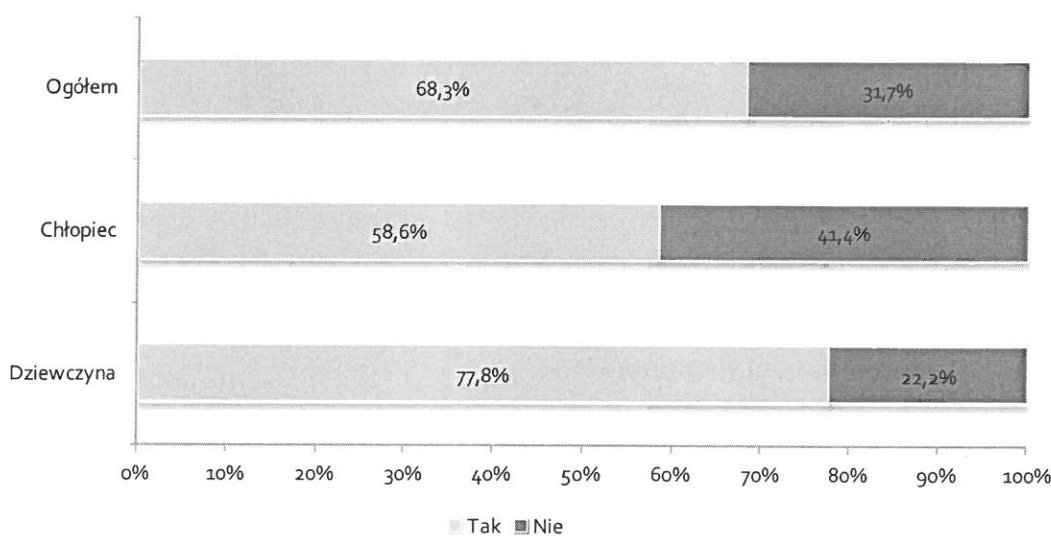
W kolejnej części badania uczniowie zostali zapytani ile czasu dziennie spędzają przed komputerem. Około 23,3% uczniów nie korzystało codziennie z komputera, 29,3% korzystało z niego nie dłużej niż 2 godziny. Używanie komputera przez okres dłuższy niż 4 godziny deklarowało 26,0% badanych, natomiast najniższy odsetek grupy badawczej (7,3%) spędzał przed komputerem powyżej 6 godzin. Należy dodać, że dziewczyny zdecydowanie częściej (28,0%) niż chłopcy (18,9%) nie korzystały z komputera codziennie.

Powody korzystania z komputerów różniły się w przypadku chłopców i dziewczyn. Podczas gdy chłopcy w 47,3% przypadków korzystali z komputera, aby grać w gry komputerowe, dziewczyny grały w gry komputerowe tylko w 9,3% przypadków. Ponad połowa dziewczyn (56,0%) biorących udział w badaniu korzystała z komputera w celu utrzymywania kontaktu ze znajomymi, podczas gdy chłopcy korzystali w tym celu z komputera w 18,9% przypadku. Wśród innych czynności wskazywane były: odrabianie lekcji, ściąganie muzyki oraz „zabijanie nudy”.

Około 68,3% badanych oceniało, że spędza przed komputerem więcej czasu niż planowało.

Podczas gdy około trzy czwarte dziewczyn (77,8%) przyznawało się do dłuższego niż planowany korzystania z komputera, u chłopców odsetek ten był dużo niższy i wynosił 58,6%.

Rysunek 5. Czy spędzasz przy komputerze więcej czasu niż planowałeś?

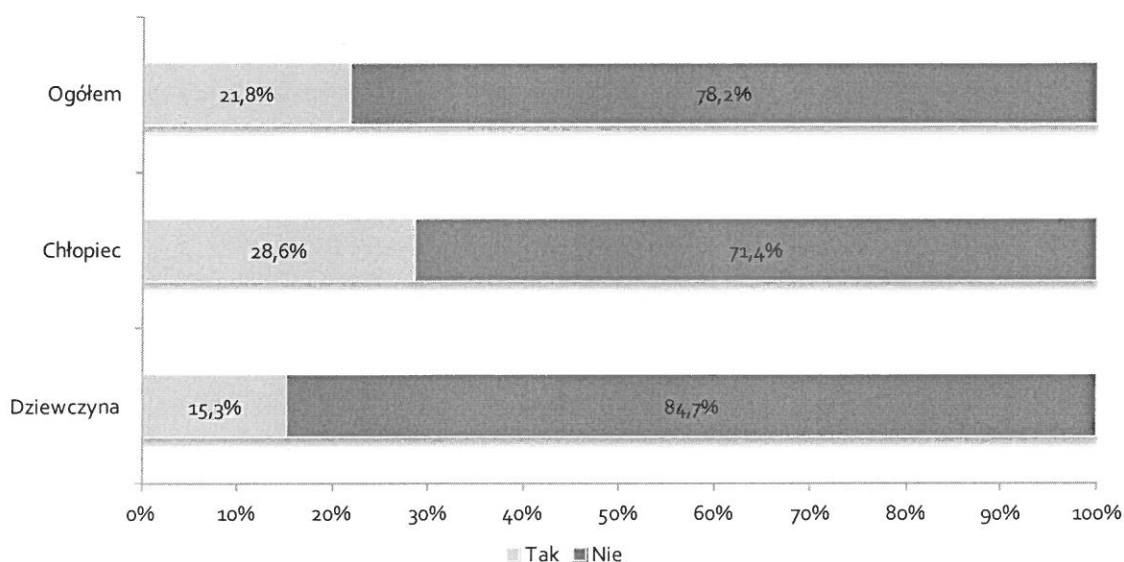

Najwięcej gimnazjalistów (43,0%) deklaroowało, że rodzina tylko czasami zwraca im uwagę na zbyt długie spędzanie czasu przed komputerem. Około 23,9% bardzo rzadko było z tego powodu upominanych, podczas gdy w 18,3% przypadkach rodzice nigdy nie zwracali uczniom uwagi na zbyt długie spędzanie czasu przed komputerem. Najniższy odsetek stanowili uczniowie, których rodzice bardzo często upominali z powodu długiego korzystania z komputera (14,8%).

Około 41,4% badanych przyznało, że przez korzystanie z komputera zaniedbywali swoje obowiązki domowe, a 36,9% używało Internetu w celu poprawy nastroju. Uczniowie w 22,0% przypadków potwierdzili, że zdarzało im się kłamać na temat czasu spędzonego przed komputerem. Najniższy odsetek gimnazjalistów przyznał, że ograniczenie czasu spędzanego przed komputerem wywołuje u nich niepokój, zdenerwowanie oraz smutek (12,1%).

Uczniowie w 21,8% przypadków mieli do czynienia z automatami do gier. Podczas gdy chłopcy korzystali z automatów do gier w 28,6% przypadków, wśród dziewczyn odsetek ten był dużo niższy i wynosił 15,3%. Szczegółowe informacje przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Rysunek 6. Czy kiedykolwiek korzystałeś z automatów do gier

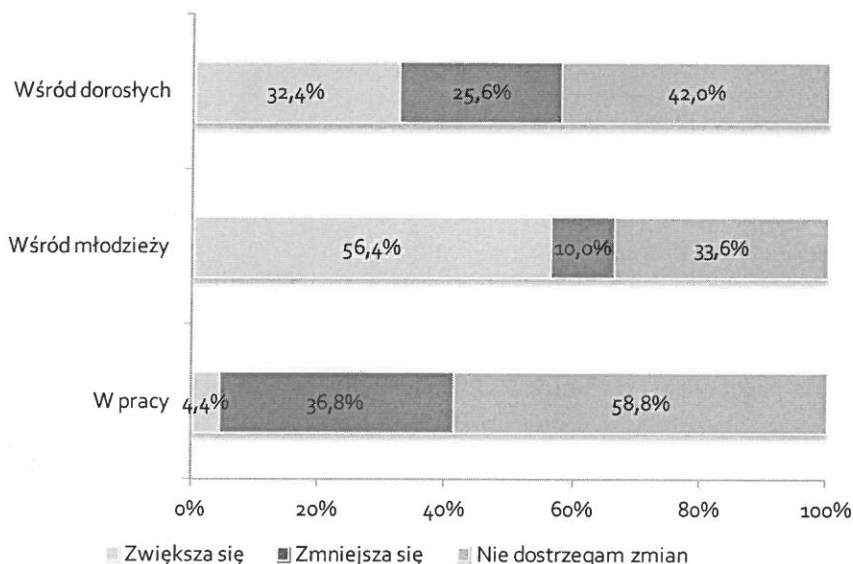
Zdecydowana większość uczniów korzystających z automatów do gier przyznała, że korzystała z nich kilka razy w życiu (71,0%). Chłopcy w 65,0% przypadków korzystali z automatów nie więcej niż kilka razy w życiu, natomiast u dziewczyn odsetek ten był wyższy i wynosił 81,8%. Podczas gdy chłopcy deklarowali w 20,0% przypadków korzystanie z automatów do gier kilka razy w tygodniu lub kilka razy w miesiącu, dziewczyny zaznaczały te odpowiedzi w 9,1% przypadków.

DOROŚLI MIESZKAŃCY

Badani zostali zapytani o to jak ich zdaniem kształtuje się spożycie alkoholu wśród mieszkańców gminy w ciągu ostatnich 10 lat. Około 32,4% badanych uważało, że zwiększyło się spożycie alkoholu wśród osób dorosłych, natomiast 56,4% było zdania, że zwiększyło się spożycie alkoholu wśród młodzieży. Najmniejszy odsetek badanych (4,4%) twierdził, że w ciągu ostatnich 10 lat zwiększyło się spożycie alkoholu

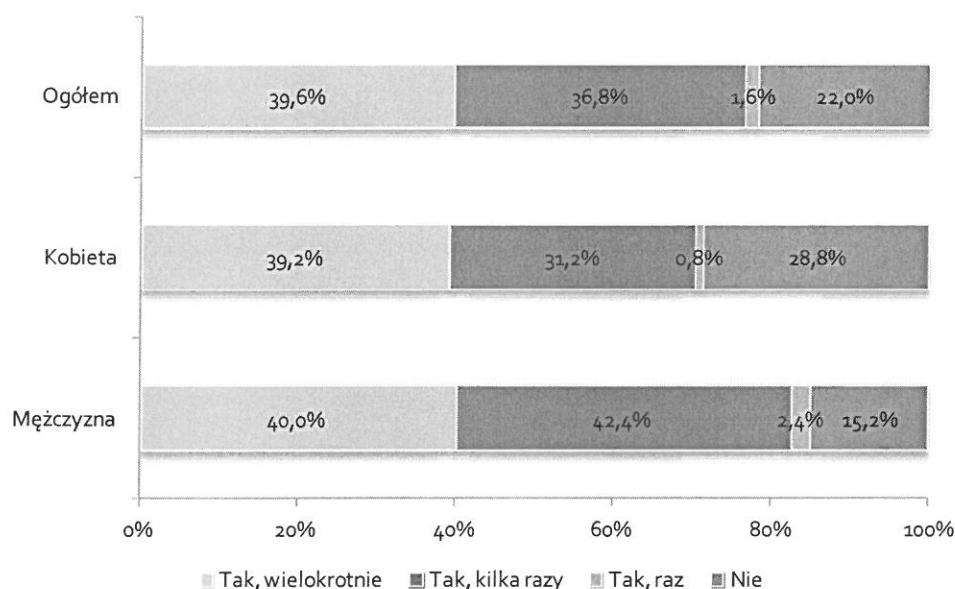
w pracy. Na zmniejszenie spożycia alkoholu w ciągu ostatnich dziesięciu lat wśród osób dorosłych wskazywało 25,6% badanych, a tylko co dziesiąty respondent uważał, że zmniejszyło się spożycie alkoholu wśród młodzieży. Ponad połowa respondentów (58,8%) nie zauważyła zmian w spożyciu alkoholu w pracy a 42,0% osób twierdziło, że nie uległo zmianie spożycie alkoholu wśród dorosłych. Co trzeci badany (33,6%) uważał natomiast, że nie zmieniło się spożycie alkoholu wśród dorosłych. Opisane informacje znajdują się na wykresie nr 7.

Rysunek 7. Jak kształtuje się spożycie alkoholu?

Zdecydowana większość badanych spotkała się ze zjawiskiem nietrzeźwości w miejscach publicznych (ogółem 78,0%). Około 39,6% respondentów wielokrotnie widziało nietrzeźwe osoby, a w 36,8% przypadków sytuacja taka zdarzyła się kilka razy. Kobiety (28,8%) zdecydowanie częściej niż mężczyźni twierdziły (15,2%), że z taką sytuacją nie miały do czynienia. Szczegółowe informacje przedstawione zostały na wykresie nr 8.

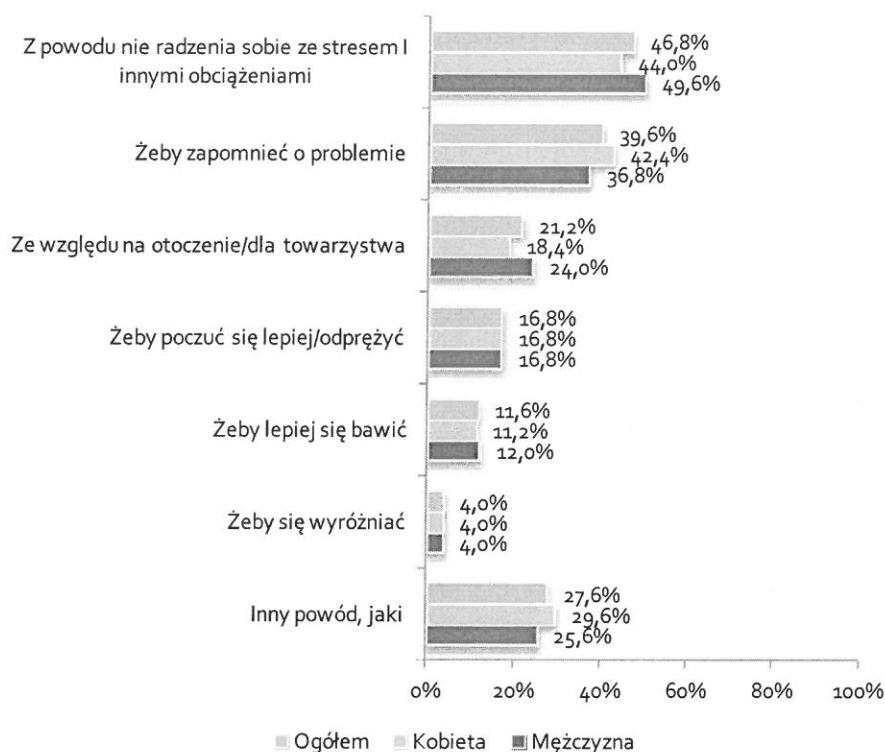
Rysunek 8. Czy respondenci spotkali się ze zjawiskiem nietrzeźwości w miejscach publicznych?

Większość badanych znała osoby, które nadużywały alkoholu (74,8%). Podczas gdy co czwarty badany (24,4%) twierdził, że zna wiele takich osób, około 45,6% twierdziło, że zna kilka takich osób, a najmniej bo 4,8% twierdziło, że zna tylko jedną taką osobę. Badani w 25,2% przypadków podawali, że nie znają nikogo z problemem alkoholowym.

Głównym powodem nadużywania alkoholu zdaniem respondentów jest nieradzenie sobie ze stresem i innymi obciążeniami (46,8% wskazań) oraz chęć zapomnienia o problemach (39,6%). W 21,2% przypadków respondenci uważali, że powodem jest presja otoczenia, a w 27,6% przypadków podawali inne odpowiedzi. Wśród nich do najczęstszych powodów nadużywania alkoholu należały: brak pracy (24 wskazania), nałóg/uzależnienie (11 wskazań), głupota (3 wskazania), rozpoczynanie picia alkoholu w młodym wieku (2 wskazania) oraz nuda (2 wskazania). Powyższe informacje przedstawione zostały na wykresie nr 9.

Rysunek 9. Powody nadużywania alkoholu?

Co trzeci badany uważał, że dotarcie do narkotyków lub dopalaczy jest łatwe (22,0%) lub bardzo łatwe (11,2%). Najwięcej osób uważało, że dostęp do narkotyków jest ani łatwy ani trudny (60,8%), natomiast najniższy odsetek badanych twierdził, że dostęp do narkotyków jest trudny, lub bardzo trudny (6,0%).

Zdecydowana większość badanych nie знаła osób, które zażywają narkotyki lub dopalacze (77,2%). Mężczyźni częściej (28,8%) niż kobiety (16,8%) znali osoby, które zażywają narkotyki lub dopalacze.

Większość badanych twierdziła, że znane przez nich osoby stosujące narkotyki bądź dopalacze należą do grupy wiekowej od 18 do 24 lat (66,7%), a w 50,9% przypadków osoby te miały od 25 lat do 34 lat. W 38,6% przypadków respondenci twierdzili, że znane im osoby zażywające narkotyki lub dopalacze to dzieci i młodzież do 18 roku życia, a w 19,3% przypadków osoby te miały od 35 do 44 lat.

Respondenci uważali, że najczęściej osoby zażywają narkotyki z ciekawości (54,4%), oraz ze względu na otoczenie lub dla towarzystwa (32,4% wskazań). W 26,0% przypadków respondenci podawali jako powód zażywania narkotyków chęć lepszej zabawy, natomiast w 19,2% przypadków respondenci uważali, że dopalacze lub narkotyki zażywane są żeby się lepiej poczuć bądź odprężyć. W 18,4% przypadków badani wymieniali inne powody. Do najczęściej wymienianych innych powodów należały: głupota (7 wskazań), z braku problemów (2 wskazania), z uzależnienia (2 wskazania).

Ponad połowa badanych (55,2%) twierdziła, że wśród ich rodziny bądź znajomych nie ma osób, które spędzają zbyt wiele czasu przed komputerem. Podczas gdy mężczyźni w 52,8% przypadków twierdzili, że mają w rodzinie osobę z takim problemem, wśród kobiet odsetek przyznających istnienie tego problemu w rodzinie lub wśród znajomych wynosił 36,8%.

Okolo 26,8% badanych uważało, że uzależnienie od komputera jest poważnym problemem w gminie, natomiast 27,6% respondentów było zdania, że jest to poważny problem, ale dotyczący głównie młodzieży. Zdaniem 13,6% badanych uzależnienie od komputera nie jest dużym problemem, podczas gdy 8,8% respondentów oceniało, że jest to problem marginalny. Kobiety (32,0%) częściej niż mężczyźni (22,4%) twierdziły, że uzależnienie od komputera jest poważnym problemem w gminie, natomiast mężczyźni (32,8%) częściej od kobiet (22,4%) twierdzili, że uzależnienie od Internetu jest problemem dotyczącym głównie młodzieży.

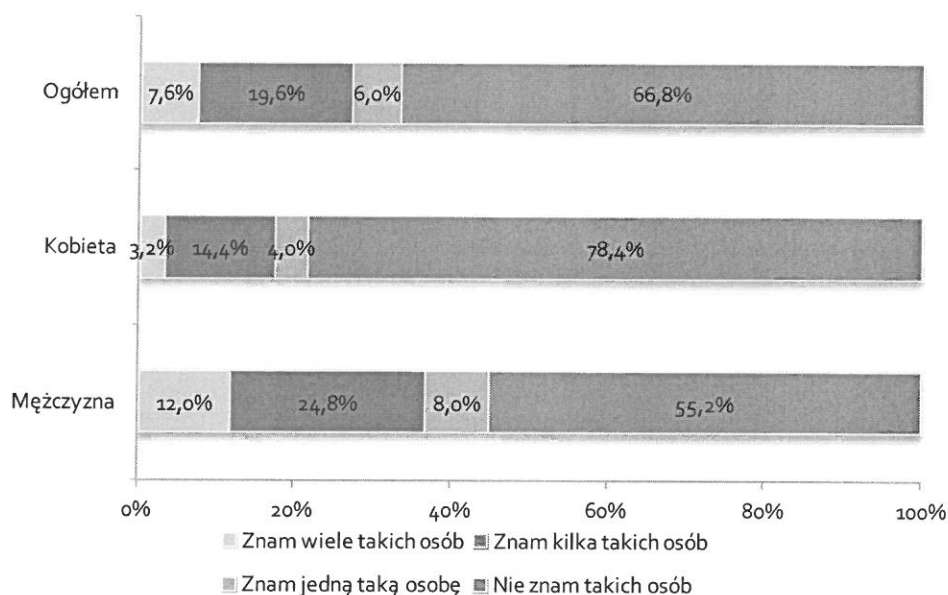
Jako główne powody spędzania czasu przed komputerem badani wymieniali przede wszystkim rozrywkę (51,6%) oraz nudę lub brak innych zajęć (50,0%). Oprócz powyższych odpowiedzi osoby biorące udział w ankiecie wskazywały również na: ciekawość (8 wskazań), uzależnienie (8 wskazań), zdobywanie wiedzy (6 wskazań), oraz przyzwyczajenie (3 wskazania).

Zdecydowana większość badanych twierdziła, że w ich miejscu zamieszkania znajdują się automaty do gier (68,4%). Mężczyźni zdecydowanie częściej niż kobiety (odpowiednio 22,4% i 12,0%) twierdzili, że w gminie znajduje się wiele takich miejsc. Szczegółowe informacje przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Zdecydowana większość kobiet (78,4%) twierdziła, że nie zna w swoim otoczeniu osób, które korzystają z automatów do gier. W przypadku mężczyzn twierdziło tak 55,2% ankietowanych. Mężczyźni (36,8%) znacznie częściej niż kobiety (17,6%) odpowiadali, że znają wiele lub kilka tego typu osób. Omawiane informacje przedstawione zostały na rysunku nr 10.

Rysunek 10. Czy zna Pan(i) osoby korzystające z automatów

ZJAWISKO PRZEMOCY

DZIECI I MŁODZIEŻ

Większość uczestników badania (66,7%) nie doświadczyła przemocy rówieśniczej. Dziewczyny zdecydowanie rzadziej bywały ofiarami przemocy niż chłopcy. Podczas gdy 58,0% chłopców twierdziło, że nigdy nie było ofiarą przemocy w szkole dziewczyny podały tę odpowiedź w 75,0% przypadków.

Wśród dziewczyn do najczęstszych doznanych form przemocy należały: ośmieszanie i wyzywanie przez rówieśników (66,7%), pobicie (50,0%), szarpanie i popychanie (44,4%) oraz zniszczenie rzeczy (22,2%). Chłopcy najczęściej doświadczali: pobicia (48,1%), szarpania i popychania (40,7%), ośmieszania i wyzywania przez rówieśników (37,0%), oraz kradzieży (22,2%).

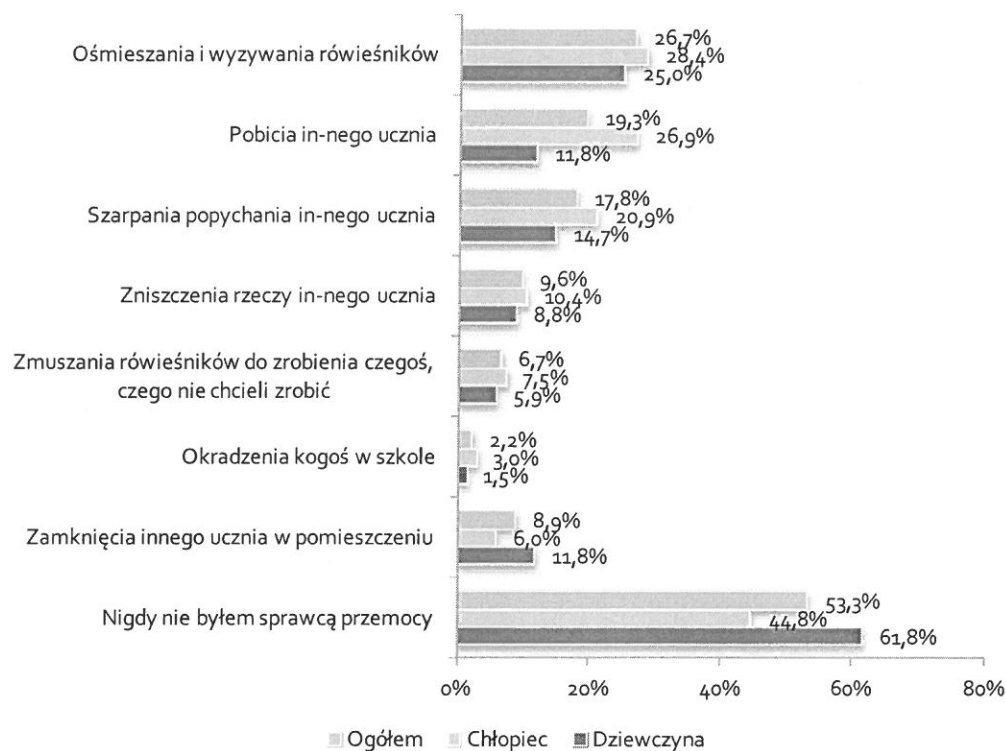
Uczniowie w 60,5% przypadków poinformowali inne osoby o zaistniałym zdarzeniu. Podczas gdy dziewczyny rozmawiały o doświadczeniu przemocy w 68,8% przypadków, u chłopców odsetek ten wynosił 55,6%.

Osobami, którym najczęściej uczniowie mówili o zaistniałym wydarzeniu byli: rodzice (10 wskazań), koledzy (5 wskazań), nauczyciele (5 wskazań), inni członkowie rodzin (3 wskazania), pedagog (2 wskazania) oraz inne osoby (pani sprzątająca - 1 wskazanie).

Nieco ponad połowa (54,8%) uczniów, którzy byli ofiarami przemocy w szkole otrzymała pomoc. Należy dodać, że dziewczyny (68,8%) otrzymywały pomoc częściej niż chłopcy (46,2%). Osobami, które najczęściej udzielały pomocy były: koledzy i koleżanki (6 wskazań), nauczyciele (8 wskazań), rodzice (4 wskazania), rodzina (2 wskazania), pedagog (1 wskazanie) i pani sprzątająca (1 wskazanie).

Ponad połowa uczniów (53,3%) przyznała, że nigdy nie była sprawcą przemocy. Dziewczyny zaznaczyły tę odpowiedź w 61,8% przypadków, podczas gdy chłopcy nigdy nie stosowali przemocy wobec innych w 44,8% przypadków. Uczniowie najczęściej ośmieszali i wyzywali innych uczniów (26,7%), bili innych uczniów (19,3%) oraz szarpali i ośmieszali rówieśników (17,8%). Chłopcy zdecydowanie częściej niż dziewczyny przyznawali się do pobic (odpowiednio 26,9% i 11,8%). Szczegółowe informacje przedstawiono na poniższym wykresie.

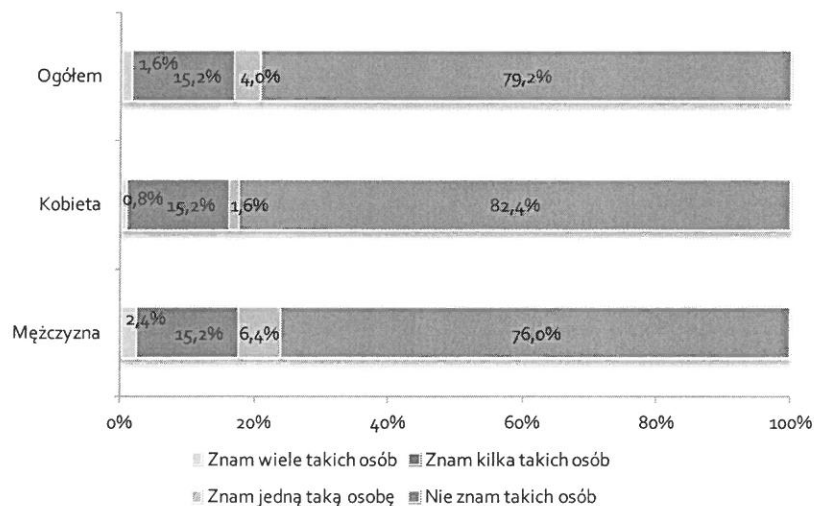
Rysunek 11. Czy kiedykolwiek byłeś sprawcą przemocy?

DOROŚLI MIESZKAŃCY

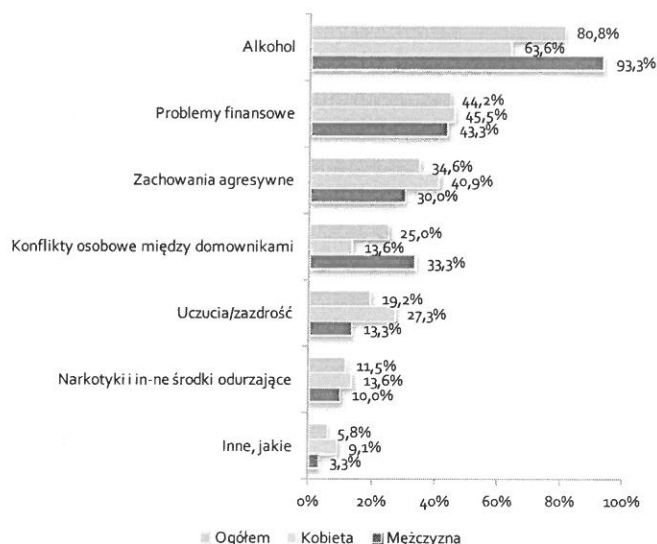
Zdecydowana większość badanych nie знаła osób, które byłyby ofiarami przemocy (79,2%). Około 15,2% respondentów przyznawało, że zna kilka takich osób, a 4,0% twierdziło, że znana jest im tylko jedna taka osoba. Tylko nieliczni badani (1,6%, tj. 4 osoby) przyznawali, że znają wiele takich osób. Szczegółowe informacje przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Rysunek 12. Czy zna Pan(i) osoby będące ofiarami przemocy domowej

Jako główną przyczynę przemocy wśród mieszkańców gminy respondenci podawali: alkohol (80,8% wskazań), problemy finansowe (44,2% wskazań) oraz zachowania agresywne (34,6%). Należy zauważyć, że mężczyźni częściej niż kobiety jako powód przemocy domowej wskazywali alkohol (93,3% podczas gdy kobiety wskazywały tę odpowiedź w 63,6% przypadków). Mężczyźni również częściej niż kobiety uważali, że przemoc domowa wywołana jest przez konflikty osobiste między domownikami (odpowiednio 33,3% i 13,6%). Szczegółowe informacje przedstawiono na poniższym wykresie. Prawie wszyscy respondenci twierdzili, że nie są ofiarami przemocy domowej (98,0%). Odpowiedź twierdzącą podało 2,0% badanych (5 osób).

Rysunek 13. Jakie są przyczyny przemocy domowej w znanych Państwu przypadkach

Co trzeci respondent twierdził, że zna rodziców nieradzących sobie w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Pozostałe 70,4% badanych nie znalazło rodzin borykających się z tym problemem społecznym.

Zdaniem badanych głównymi powodami problemów w sprawach opiekuńczo wychowawczych są: bezrobocie (42,8% wskazań), brak wzorców do naśladowania (35,6%) oraz uzależnienia (28,0% wskazań). Badani w 25,2% przypadków jako powód bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych podawali niskie umiejętności rodzicielskie/ wychowawcze, a w 24,8% przypadków ubóstwo. Zdaniem badanych powodem nieradzenia sobie w sprawach opiekuńczo wychowawczych jest również niepełna rodzina (21,2%), rozpad rodziny (19,6%) oraz wielodzietność (18,4%). Respondenci podawali również inne powody takie jak: brak zainteresowania (9 wskazań), brak czasu (8 wskazań), bezradność (4 wskazania), brak religijności (2 wskazania) oraz patologia (2 wskazania).

Zdecydowana większość badanych nie знаła osób, które stosowałyby kary cielesne wobec swoich dzieci (86,8%). Badani w 13,2% przypadków deklarowali, że znają takie osoby.

Znacząca liczba respondentów posiadających dzieci deklarowała nie stosuje wobec dzieci kar cielesnych (91,7%). Do pojedynczych epizodów kar cielesnych przyznało się 5,7% respondentów (11 osób), natomiast częstsze stosowanie tego typu kar zadeklarowało 2,6% osób.

Uczestnicy badania w większości przypadków (80,7%) twierdzili, że ich dzieci nie spotkały się z przemocą ze strony rówieśników. Około 6,3% rodziców przyznało, że ich dzieci doświadczyły przemocy rówieśniczej jeden

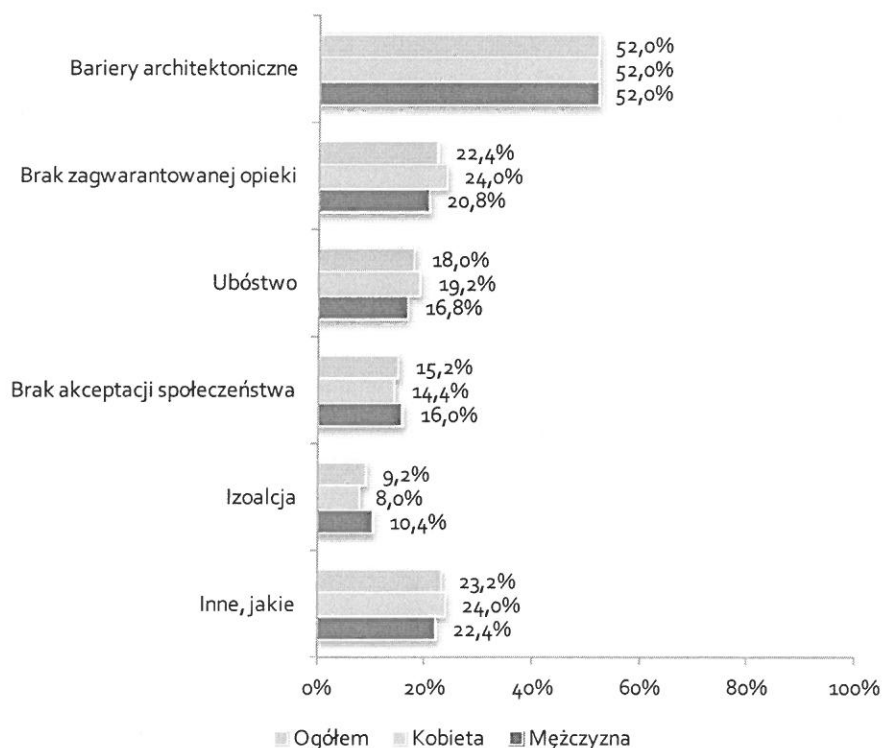
raz, a 7,3% twierdziło, że do takich sytuacji doszło kilkakrotnie. Najniższy odsetek badanych (5,7%) potwierdził, że ich dziecko było ofiarą przemocy wielokrotnie.

Ponad połowa respondentów podała, że ich dziecko zostało pobite (54,1%), a w 37,8% przypadków dziecko było szarpane bądź popychane. Taki sam odsetek badanych przyznało, że ich dziecko było ośmieszane i wyzywane, a w 29,7% przypadków doszło do szantażowania. Badani podawali również inne przykłady przemocy rówieśniczej, z którymi spotkały się ich dzieci. Wśród nich wymieniono przemoc psychiczną, wymuszania pieniędzy, zastraszanie, gwałt i pedofilię.

OSOBY STARSZE I NIEPEŁNOSPRAWNE

Największym problemem w gminie- według respondentów, z którym muszą się zmagać osoby niepełnosprawne oraz starsze są bariery architektoniczne (52,0% wskazań). Na brak zagwarantowanej opieki wskazywało 22,4% badanych, natomiast ubóstwo było zaznaczane jako problem w 18,0% przypadków. Badani wśród innych problemów wymieniali najczęściej: brak infrastruktury dla osób starszych i niepełnosprawne (5 wskazań), problemy ze służbą zdrowia (5 wskazań), złą sytuację finansową (5 wskazań), oraz brak pomocy (4 wskazania).

Rysunek 14. Najczęstsze problemy osób niepełnosprawnych oraz starszych?

Respondenci zostali poproszeni o wskazanie jaki ich zdaniem działania powinny być podjęte, aby polepszyć sytuację osób starszych i niepełnosprawnych. Najistotniejszym w opinii badanych działaniem powinna być poprawa infrastruktury dla osób starszych i niepełnosprawnych (85 wskazań), większe zaangażowanie pracowników socjalnych (36 wskazań), oraz lepsza opieka (27 wskazań). Badani uważali, że osoby starsze i

niepełnosprawne powinny mieć wsparcie finansowe (22 wskazania), oraz organizację miejsc, gdzie osoby starsze i niepełnosprawne mogłyby się spotykać (19 wskazań). Szczegółowa lista wskazań przedstawiona została w poniższej tabeli.

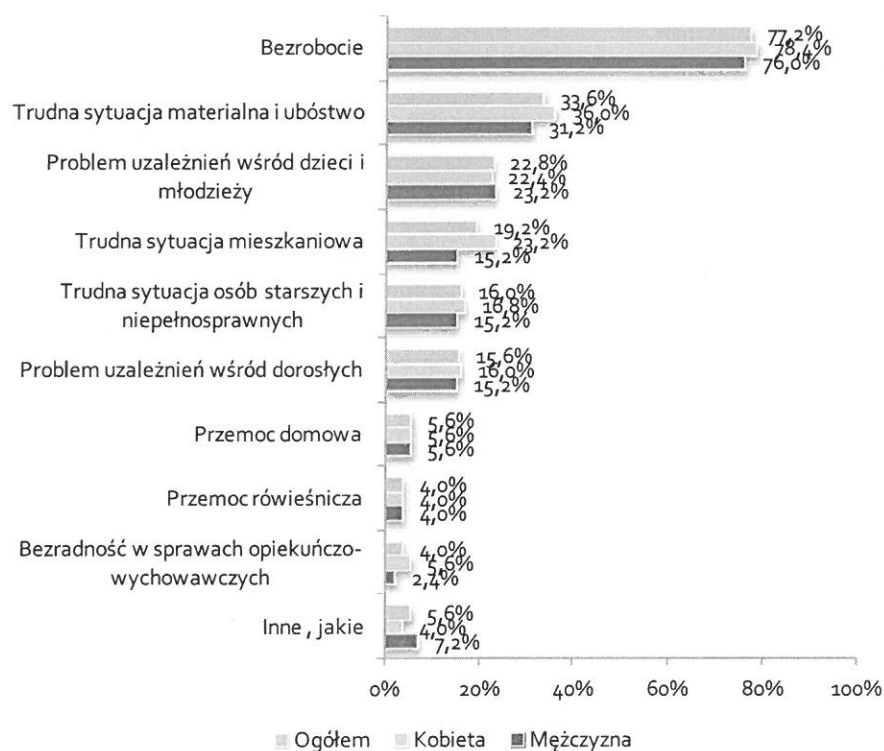
Tabela 5. Działania, które powinny zostać podjęte, aby pomóc osobom starszym i niepełnosprawnym

odpowiedź	Liczba wskazań	procent
budowa/poprawa infrastruktury dla osób starszych i niepełnosprawnych (windy, podjazdy itp.)	85	34,0%
nie wiem, trudno powiedzieć	53	21,2%
większe zaangażowanie pracowników socjalnych	36	14,4%
lepszą opieką	27	10,8%
wsparcie finansowe	22	8,8%
stworzenie miejsc, gdzie takie osoby mogłyby się spotykać	19	7,6%
zwiększenie pomocy	17	6,8%
lepszy dostęp do usług medycznych	16	6,4%
budowa ośrodków dla takich osób	11	4,4%
brak takich działań	9	3,6%
spędzać czas z takimi osobami	8	3,2%
więcej szacunku ze strony społeczeństwa do takich osób	6	2,4%
miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych	4	1,6%
zmiana władzy	4	1,6%
aktywizacja takich osób	3	1,2%
kampanie społeczne	3	1,2%
organizacja wolontariatu	2	0,8%
zmiana prawa	2	0,8%
zasiłki dla osób opiekujących się takimi osobami	1	0,4%

OCENA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH WEDŁUG MIESZKAŃCÓW

Respondenci mieli za zadanie wskazać najważniejsze ich zdaniem problemy gminy. Najważniejszym w ocenie badanych problemem jest bezrobocie (77,2%). W następnej kolejności badani wskazywali na problem trudnej sytuacji materialnej i ubóstwa - 33,6%, oraz problem uzależnień wśród młodzieży (22,8%). W następnej kolejności badani wskazywali na problem trudnej sytuacji mieszkaniowej (19,2%), trudnej sytuacji osób starszych i niepełnosprawnych (16,0%), oraz problem uzależnień wśród dorosłych (15,6%). Do najrzadziej wskazywanych problemów społecznych należały: przemoc domowa, przemoc rówieśnicza oraz bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych. Wśród innych odpowiedzi badani wymienili opiekę medyczną oraz bezrobocie wśród młodych ludzi.

Rysunek 15. Ocena problemów społecznych gminy.

Zdaniem badanych praktycznie wszystkie problemy społeczne gminy nasiliły się, bądź pozostały na tym samym poziomie w ciągu ostatnich 10 lat. Zdaniem badanych najbardziej nasilił się problem bezrobocia (59,2%) oraz problem uzależnień wśród dzieci i młodzieży (57,6%). Około 46,4% uważało, że w ciągu ostatnich kilku lat nasiliła się trudna sytuacja materialna i ubóstwo, a w 39,2% przypadków respondenci uważali, że pogorszyła się sytuacja osób starszych i niepełnosprawnych. Problem przemocy w rodzinie nie zmienił się w ciągu ostatnich kilku lat zdaniem 63,6% badanych, a 61,2% uczestników ankiety było zdania, że problemy takie jak przemoc rówieśnicza oraz bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych nie zminimalizowały się. Zdaniem badanych nie zmniejszył się również problem uzależnień wśród dorosłych (56,8%), a na brak poprawy sytuacji mieszkaniowej wskazywało 55,2% badanych. Co piąta osoba (19,6%)

uważała natomiast, że zmniejszył się problem przemocy domowej, a 15,2% badanych wskazywało na polepszenie sytuacji osób niepełnosprawnych oraz starszych.

Ponad połowa respondentów (50,8%) była zdania, że osobom dotkniętym bezrobociem udzielana jest niewystarczająca pomoc. Zdaniem badanych niewystarczająca pomoc udzielana jest również osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej (32,0%) oraz osobom chorym i niepełnosprawnym (26,0%), młodzieży dotkniętej problemem uzależnień (25,6%) oraz osobom ze złą sytuacją mieszkaniową (25,2%).

Wśród działań, które powinny zostać podjęte aby polepszyć sytuację mieszkańców gminy respondenci najczęściej wymieniali: konieczność utworzenia nowych miejsc pracy (35,6% wskazań), większe zainteresowanie ze strony służb publicznych (14,0% wskazań), pomoc finansową (9,6%) oraz spotkania z młodzieżą (7,6%). Należy dodać, że w 18,8% przypadków badani nie potrafili wskazać działań, które mogłyby poprawić sytuację osób z problemami społecznymi. Szczegółowa lista najczęstszych wskazań przedstawiona została poniżej.

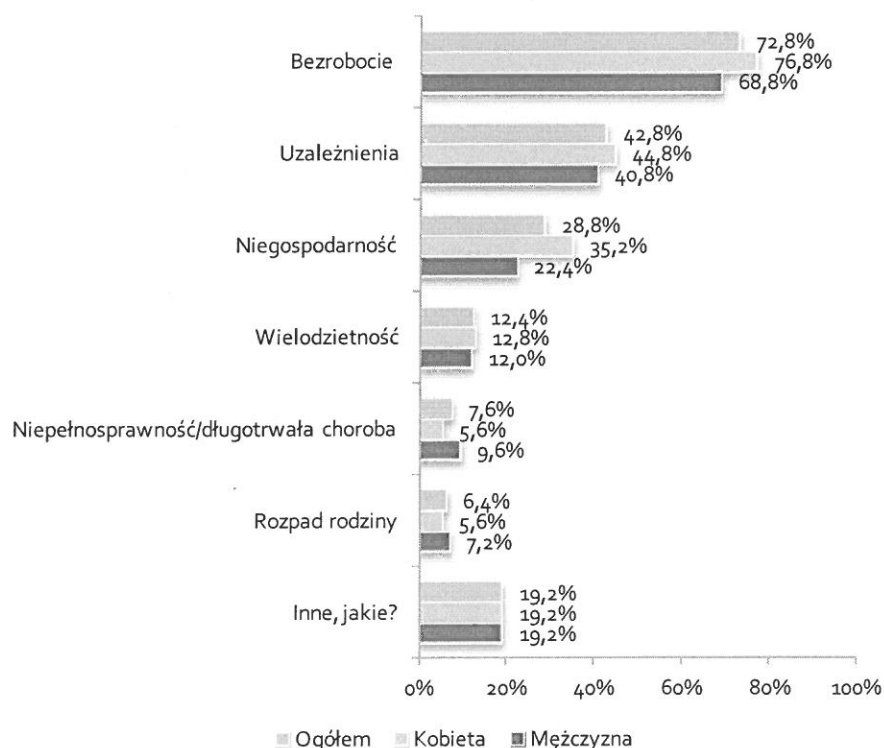
Tabela 6. Czynności, które powinny zostać podjęte aby pomóc osobom dotkniętym problemami społecznymi w gminie

odpowieź	liczba wskazań	procent
nowe miejsca pracy	89	35,6%
nie wiem, trudno powiedzieć	47	18,8%
większe zainteresowanie ze strony służb publicznych	35	14,0%
pomoc finansowa	24	9,6%
spotkania z młodzieżą	19	7,6%
usprawnienie systemu	15	6,0%
wymiana rządu	8	3,2%
różnego rodzaju warsztaty	7	2,8%
lepszą opieką nad rodzinami	6	2,4%
większą pomoc pracowników socjalnych	6	2,4%
większe zarobki	6	2,4%
żadnych działań	6	2,4%
budowa mieszkań socjalnych	5	2,0%
kampanie społeczne	5	2,0%
pomoc dla młodych na start	3	1,2%
pomoc lecznicza	3	1,2%

budowa odpowiednich placówek	2	0,8%
mniejsza biurokracja	2	0,8%
obiekty sportowe	2	0,8%
tańsze mieszkania i opłaty	2	0,8%
większa kontrola nad ludźmi	2	0,8%

Zdaniem respondentów głównym powodem popadania w problemy finansowe jest brak pracy (72,8%) oraz uzależnienia (42,8%). W 28,8% przypadków jako powód złej sytuacji materialnej podawano niegospodarność, a 12,4% uczestników badania wskazywało na wielodzietność. Badani podawali również inne powody (19,2%), które ich zdaniem wpływały na problemy finansowe osób. Wśród nich najczęściej wymieniano: niskie zarobki (8 wskazań), bezradność (6 wskazań), trudną sytuację materialną (5 wskazań) oraz niechęć do pracy (4 wskazania)

Rysunek 16. Co jest powodem popadania w problemy finansowe?

Badani uważali, że głównym powodem bezrobocia w gminie jest brak pracy – ten powód podawano w 74,0% przypadków. Jako kolejne powody bezrobocia respondenci wskazywali niskie zarobki (35,2%) oraz brak chęci do zatrudnienia (25,5%). Mężczyźni zdecydowanie częściej niż kobiety jako powód bezrobocia wskazywali niskie zarobki (odpowiednio 42,4% i 28,0%). Jako inne powody bezrobocia badani podawali złe decyzje rządu, brak inwestycji oraz brak wyrozumiałości dla matek.

Ponad połowa badanych (52,8%) znała osoby, które miały trudną sytuację mieszkaniową. Kobiety zdecydowanie częściej (42,4%) niż mężczyźni (28,8%) twierdziły, że znają kilka tego typu rodzin lub osób. W grupie mężczyzn 53,6% badanych twierdziło natomiast, że nie zna nikogo, kto byłby w złej sytuacji mieszkaniowej.

Zdaniem badanych powodem trudnej sytuacji mieszkaniowej najczęściej jest ciężka sytuacja materialna (61,2%), bezrobocie (52,4%), oraz uzależnienia (20,0%). Wśród innych powodów badani wymieniali najczęściej: brak mieszkań (4 wskazania), bezradność (2 wskazania), brak chęci do pracy (2 wskazania) oraz brak stałego zatrudnienia (2 wskazania).

WNIOSKI

- Chłopcy wcześniej niż dziewczęta sięgają po napoje alkoholowe- podczas gdy chłopcy po raz pierwszy próbują alkoholu w wieku lat 12 dla dziewczyn wiek ten wynosi 13 lat. Pomimo to, dziewczęta zdecydowanie częściej niż chłopcy sięgają po napoje alkoholowe. Picie alkoholu potwierdziło 71,6% dziewczyn w porównaniu do 52,7% chłopców. Dziewczęta również częściej niż chłopcy sięgają po różne rodzaje alkoholi (piwo, wino, wódka czy drinki).
- Większość uczniów spożywa alkohol sporadycznie o czym świadczy fakt, że 59,4% badanych gimnazjalistów przyznała, że ostatni raz spożywała alkohol kilka miesięcy temu lub dłużej. Z drugiej strony 18,6% badanych przyznało, że kontakt z alkoholem miało w ciągu ostatnich 7 dni przed badaniem.
- Uczniowie uważają, że piwo jest napojem alkoholowym, który najłatwiej jest zdobyć. Potwierdza to również fakt, że prawie wszyscy uczniowie, którzy spożywali alkohol przyznali, że pili piwo. Piwo było również alkoholem najczęściej spożywanym jako jeden z pierwszych alkoholi (w najmłodszym wieku).
- Zdecydowana większość uczniów nie stosowała narkotyków ani dopalaczy przy czym najczęściej stosowanym narkotykiem była marihuana. Uczniowie byli również zdania, że narkotyki są stosunkowo trudno dostępne.
- Uczniowie biorący udział w badaniu w większości przypadków korzystali z komputera nie dłużej niż dwie godziny dziennie. Najczęściej komputer służył im przede wszystkim do grania w gry komputerowe oraz do utrzymywania kontaktów ze znajomymi. Jednocześnie ponad połowa badanych przyznawała, że spędza przed komputerem więcej czasu niż planowała.
- Większość uczniów nie doświadczyła przemocy w szkole. Ponad połowa gimnazjalistów przyznała również, że nigdy nie była sprawcą przemocy. Jako najczęstsze formy przemocy uczniowie wymieniali pobicia, ośmieszanie i wyzywanie oraz szarpanie. W większości przypadków osoby będące ofiarami przemocy informowały o tym fakcie osoby dorosłe (rodziców lub nauczycieli) albo kolegów. Ponad połowa uczniów deklarowała również, że otrzymała pomoc w związku z doświadczaną przemocą.
- Pomimo faktu, iż w ostatnich dwóch latach bezrobocie w gminie Nidzica zmniejszyło się o 25,4%, mieszkańcy gminy Nidzica wskazywali je jako największy problem w gminie.

- Mieszkańcy wśród najważniejszych problemów gminy wskazywali również na uzależnienia wśród młodzieży. Dodatkowo w opinii badanych spożycie alkoholu wśród młodzieży w ciągu ostatnich 10 lat nasiliło się. Problem uzależnień potwierdza również fakt, że ponad jedna trzecia respondentów, którzy znali osoby stosujące narkotyki twierdziła, iż są to osoby młode do 18 roku życia.
- Mieszkańcy nie uważali, że problem uzależnień wśród dorosłych osób gminy jest problemem istotnym. Na problem ten wskazywało jedynie 15,6% badanych. Jednocześnie zdecydowana większość badanych przyznała, że spotkała się z problemem nietrzeźwości w miejscach publicznych oraz że zna co najmniej jedną osobę, która nadużywa alkoholu.
- Osoby dorosłe jako główny powód nadużywania alkoholu podawały brak umiejętności nie radzenia sobie z problemami podczas gdy najważniejszymi czynnikami powodującymi stosowanie narkotyków i dopalaczy jest ciekawość oraz presja otoczenia.
- Co trzeci badany przyznał, że zna rodziców, którzy nie radzą sobie w sprawach wychowawczo-opiekuńczych. Zdaniem badanych problemy te wynikały głównie z bezrobocia, braku odpowiednich wzorców oraz uzależnień.
- Zdecydowana większość badanych nie знаła osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie. Tylko 2,0% badanych przyznało natomiast, że jest ofiarą przemocy w rodzinie. Badani w zdecydowanej większości przypadków nie znali również osób, które stosowałyby kary cielesne wobec swoich dzieci. Niewielu ankietowanych, którzy sami posiadali dzieci przyznało, że stosuje kary cielesne wobec własnych dzieci. Należy również dodać, że większość z tych osób deklarowała, że były to pojedyncze przypadki.
- Zdecydowana większość rodziców twierdziła, że ich dzieci nigdy nie były ofiarami przemocy rówieśniczej. Do najczęstszych form przemocy rówieśniczej należały: pobicia, ośmieszanie oraz popychanie i szarpanie.
- Zdaniem mieszkańców gminy głównym problemem osób niepełnosprawnych oraz starszych jest brak odpowiedniej infrastruktury w postaci wind, podjazdów oraz ogólnego dostosowania architektury.¹

ZASOBY GMINY

Na terenie Gminy Nidzica istnieje wiele instytucji i organizacji pozarządowych podejmujących działania, których celem jest wsparcie rodziny oraz zwalczanie wszelkich dysfunkcji w niej występujących. Ich działania stanowią zasoby, które pomogą w realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodzin, a należą do nich:

- **Zespół Interdyscyplinarny** został powołany przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w 2010 roku. Członkami Zespołu są przedstawiciele: MOPS, Komendy Powiatowej Policji, organizacji pozarządowych, służby zdrowia, Oświaty, GKRPA i Sądu. Podstawowym celem działalności Zespołu jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz stworzenie jednolitego, profesjonalnego

¹ Diagnoza i identyfikacja problemów społecznych w Gminie Nidzica, Nidzica, kwiecień-czerwiec 2015, Biostat, s. 83

systemu interwencji i wsparcia osób zagrożonych bądź uwikłanych w przemoc w rodzinie. Zadania Zespołu obejmują: przyjmowanie zgłoszeń dotyczących przemocy, ocenę sytuacji problemowej, wypracowanie sposobu postępowania mającego na celu powstrzymanie przemocy oraz podejmowanie w tym celu działań przewidzianych przepisami prawa, udzielanie kompleksowej pomocy rodzinom dotkniętym przemocą, monitorowanie sytuacji w rodzinach, w których dochodzi do przemocy, podejmowanie wspólnych działań w ramach procedury „Niebieska karta”.

- **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, której zadaniem jest przeprowadzanie rozmów motywacyjno- interwencyjnych z osobami mającymi problem alkoholowy oraz członkami ich rodzin, podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, wspomaganie działalności podmiotów mających na celu rozwiązywanie problemów alkoholowych, kontrola sprzedaży alkoholu.
- **Poradnia Uzależnień i Współuzależnienia od Alkohol** podejmuje działania mające na celu przeciwdziałanie problemom dotyczącym nadużywania alkoholu. Udzielają porad diagnostycznych, psychologicznych, psychiatrycznych, prowadzą terapię indywidualną i grupową. Ośrodek Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia w Działdowie prowadzi Oddział Dzienny, w którym świadczona jest pomoc w formie terapii ambulatoryjnej.
- **Komenda Powiatowa Policji**. Pracownicy rewiru Dzielnicowych KPP biorą udział w pracy Zespołu Interdyscyplinarnego oraz w grupach roboczych, których celem jest zapobieganie aktom przemocy. Podejmuje działania wyjaśniające i sprawdzające czy w środowisku dochodzi do aktów przemocy. Prowadzi również działania profilaktyczne na rzecz poprawy bezpieczeństwa dzieci i mieszkańców Gminy.
- **Asystent Rodziny**. W 2011r. Ustawa o wspieraniu rodzin i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminę obowiązek udzielania pomocy rodzinom dysfunkcyjnym z dziećmi, która realizowana jest poprzez działania asystenta rodziny. W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Nidzicy asystenci pracują od kilku lat. Rolą asystenta jest wspieranie rodzin, które z różnych powodów nie są w stanie w sposób prawidłowy pełnić swoich funkcji.
- **Mieszkania Chronione** prowadzone przez /będące w zarządzaniu MOPS/Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nidzicy. Gmina Nidzica w swych zasobach posiada sześć mieszkań z przeznaczeniem dla osób i rodzin, które ze względu na trudną sytuację życiową (w szczególności ze względu na wiek, niepełnosprawność, chorobę potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu). Mieszkanie chronione przy wsparciu specjalistów pełni funkcję przygotowującą te osoby do prowadzenia samodzielnego życia lub pobytu w placówce zapewniającej całodobową opiekę.
- **Poradnictwo specjalistyczne**. Mieszkańcy Gminy Nidzica mają możliwość skorzystania z bezpłatnych porad specjalistycznych. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nidzicy zatrudnia takich specjalistów jak psycholog, psychiatrę, terapeutę rodzinną, radcę prawnego. W Punkcie konsultacyjnym przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie specjalistycznej pomocy udzielają psycholog, radca prawny i pedagog. Porady specjalistów kierowane są do osób i rodzin w których występuje przemoc domowa, uzależnienia, problemy opiekuńczo- wychowawcze, przejściowe sytuacje kryzysowe.

- **Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna**, której zadaniem jest udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno- pedagogicznej, a także rodzicom i nauczycielom pomocy związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży.
- **Świetlice środowiskowe i socjoterapeutyczne**. Na terenie Gminy Nidzica funkcjonuje 13 świetlic środowiskowych oraz 3 świetlice socjoterapeutyczne. Celem świetlic jest w szczególności: udzielenie pomocy w wyrównywaniu szans dzieciom z rodzin zamieszkałych na terenie Gminy Nidzica, zapewnienie opieki wychowawczej, łagodzenie niedostatków wychowawczych w rodzinie, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień wychowanków, prowadzenie profilaktycznej działalności edukacyjnej w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii, eliminowanie zaburzeń zachowania.
- **Oświata**.
Na terenie Gminy funkcjonują trzy Zespoły Szkół, trzy Szkoły Podstawowe, dwa Przedszkola, pięć szkół Ponadgimnazjalnych. Również dzieci i młodzież z orzeczonym stopniem niepełnosprawności ma możliwość kształcenia się w odpowiednio przygotowanych placówkach (tj. OSW ,OREW) zarówno pod względem dobrze wykwalifikowanej kadry jak i pod względem infrastruktury. Placówki oświatowe organizują akcje, działania o charakterze profilaktyczno- edukacyjnym oraz pozyskują środki finansowe na organizację zajęć dodatkowych. Gmina Nidzica posiada dobrze wyposażone i zorganizowane zaplecze sportowo rekreacyjne, w skład którego wchodzi Stadion Miejski, Hala Widowiskowo- Sportowa. Ponadto , przy każdej ze szkół istnieje boisko szkolne bądź Orliki , gdzie dzieci i młodzież oraz społeczność lokalna mają możliwość rozwijania swoich pasji i zainteresowań, spędzać czas wolny, rozładowywać emocje i napięcia.
- **Kultura**.
Nidzicki Ośrodek Kultury realizuje zadania Gminy w zakresie tworzenia, udostępniania i popularyzacji kultury poprzez obsługę imprez sportowych i kulturalnych, organizowanie zajęć rozwijających pasje i zainteresowania dzieci i młodzieży, organizację wystaw, konkursów, przeglądów, akcji charytatywnych itp. Na terenie Gminy funkcjonuje również Miejsko –Gminna Biblioteka Publiczna oraz trzy Filie, które udostępniają książki i czasopisma. W swojej ofercie Biblioteka posiada książki mówione dla osób z wadami wzroku i niewidzących oraz czytelnię on-line z dostępem przez całą dobę. Ponadto jest organizatorem wystaw, konkursów, wieczorów poetyckich itp.
- **Klub Integracji Społecznej**
KIS mieści się w strukturze organizacyjnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nidzicy. Jego celem jest reintegracja społeczno zawodowa. Każdego roku Gmina Nidzica zawiera porozumienie ze Starostą Nidzicy na podstawie, którego MOPS w Nidzicy kieruje osoby do wykonywania prac społecznie użytecznych, za które osoby otrzymują wynagrodzenie.
- **Powiatowy Urząd Pracy** udziela pomocy osobom bezrobotnym i poszukującym pracy w uzyskaniu zatrudnienia, a także pracodawcom w pozyskaniu pracowników przez pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe. Inicjuje, organizuje formy zatrudnienia subsydiowanego tj. prace interwencyjne, roboty publiczne oraz staże zawodowe, organizuje szkolenia, udziela pożyczek, finansuje egzaminy/licencje, studia podyplomowe, przygotowanie zawodowe.
- **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie** prowadzi szkolenia rodzin zastępczych, wspiera osoby niepełnosprawne i ich rodziny.

- **Kościoły** prowadzą działalność charytatywną, ewangelizacyjną, organizują wypoczynek letni oraz paczki świąteczne dla ubogich rodzin. Duchowni zgłaszają problemy występujące w rodzinach.
- **Organizacje pozarządowe.** W Gminie bardzo aktywnie działają liczne organizacje pozarządowe. Ich praca ukierunkowana jest na potrzeby i oczekiwania mieszkańców. Swymi działaniami wspierają osoby starsze, rodziny i dzieci z problemem niepełnosprawności, niewydolnością wychowawczą, dysfunkcją, z problemem przemocy, alkoholizmu, bezrobotnych, dotkniętych ciężką chorobą.

Oferują szeroki zakres usług takich jak prowadzenie placówek wsparcia dziennego i całodobowego osób niepełnosprawnych,

- **Ustawy, rozporządzenia, lokalne programy strategiczne i inne akty prawne dające duże możliwości pomocy prawnej rodzinom.**
np. Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Sąd może orzec obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakaz kontaktowania się z określonymi osobami, zakaz zbliżania się do określonych osób (ze wskazaniem odległości), zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu lub nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, sąd może orzec poddanie się leczeniu odwykowemu , terapeutycznemu, uczestnictwu sprawcy w oddziaływaniach terapeutyczno- korekcyjnych. Policja ma również prawo zatrzymać osobę podejrzaną, jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo z użyciem przemocy.
- **Sołtysi, Rady Sołeckie.**
Sołtysi i Rady Sołeckie ściśle współpracują z instytucjami i organizacjami na rzecz poprawy funkcjonowania rodziny, społeczności lokalnej poprzez organizację różnego rodzaju spotkań. Informują o niepokojących zjawiskach występujących na terenie ich sołectwa oraz zgłaszają problemy występujące w rodzinach.
- **Środki pozabudżetowe.**
Ważnym zasobem przy realizacji zadań z zakresu wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej jest możliwość pozyskiwania środków finansowych pozabudżetowych z których instytucje Gminy Nidzica od lat korzystają.

TWORZENIE PROGRAMU WPIERANIA RODZINY W GMINIE NIDZICA

Polityka społeczna jest ważnym elementem całego systemu wsparcia mieszkańców Gminy Nidzica. Jej pozycję wyznacza bowiem z jednej strony realizacja podstawowych zadań ustawowych, z drugiej strony zaś – koordynowanie działań wszelkich podmiotów, współtworzących system społecznego wsparcia.

Polityka społeczna to system, w skład którego wchodzi instytucje z obszarów: edukacji, bezpieczeństwa, zdrowia, kultury , społeczeństwa obywatelskiego a w szczególności pomocy społecznej. Działania na rzecz wspierania rodzin są efektywniejsze i skuteczniejsze wówczas gdy są realizowane przy współudziale instytucji z w/w obszarów. To wtedy najwyraźniej można dostrzec sens takich działań. Jednak nie mogą one być jednorazowe, incydentalne, muszą być systemowe, ciągłe.

Rysunek Nr 17. Polityka społeczna w Gminie Nidzica

Program Wspierania Rodziny w Gminie Nidzica na lata 2016-2018 utworzony został opracowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nidzicy przy współudziale instytucji pracujących w obszarze wspierania rodziny.

CELE, DZIAŁANIA

CEL GŁÓWNY:

Zapewnienie dzieciom i rodzinom warunków do prawidłowego rozwoju oraz wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. Budowanie zintegrowanego systemu wsparcia zapobiegającego kryzysom w rodzinie oraz wzmacniającego pozycję rodziny w społeczeństwie.
2. Wzmacnianie potencjału rodziny i wspieranie jej.
3. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami.

ZADANIA:

1. Podejmowanie działań kształtujących kompetencje społeczne i zawodowe osób oraz promujące prawidłowe wzorce rodzinne.
2. Rozwój form pracy socjalnej.
3. Rozwój form pracy z dziećmi ze szczególnym uwzględnieniem dzieci z rodzin niewygodnych wychowawczo.
4. Podejmowanie inicjatyw i rozwiązań na rzecz ochrony macierzyństwa i dziecka w rodzinie.
5. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z terenu Gminy Nidzica.
6. Tworzenie warunków do realizacji programów rozwojowych dzieci, szczególnie programów socjoterapeutycznych.
7. Zatrudnianie asystentów rodziny- budowa systemu asystentury rodzinnej.
8. Zapewnienie asystentom rodziny zajęć superwizyjnych oraz innych form rozwojowych takich jak szkolenia specjalistyczne, warsztaty.
9. Prowadzenie działań profilaktycznych minimalizujących dysfunkcje oraz rozwijanie i wzmacnianie systemu wsparcia rodziny, w szczególności psychologicznego, socjalnego, prawnego.
10. Diagnozowanie potrzeb w zakresie wsparcia rodzin z terenu Gminy Nidzica oraz monitorowanie sytuacji rodzin ze zidentyfikowanymi problemami.
11. Zapewnienie dziecku i jego rodzinie biologicznej wsparcia w dążeniu do ponownego wspólnego zamieszkania.
12. Wsparcie wychowanków pieczy zastępczej w procesie usamodzielniania.
13. Rozwój placówek wsparcia dziennego, a w szczególności świetlic socjoterapeutycznych i środowiskowych z terenu Gminy Nidzica.
14. Współpraca w zakresie wspierania rodziny ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z sądem, policją, szkołami, podmiotami leczniczymi, organizacjami społecznymi.

PODMIOT WIODĄCY: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

PARTNERZY: Gmina Nidzica, Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Komenda Powiatowa Policji, Sąd, ZOOiS i szkoły, Kościoły, Nidzicki Ośrodek Kultury, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, Gminna Komisja Mieszkaniowa, Gminna Komisja Rozwiązywania problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny.

HARMONOGRAM : Zadania będą prowadzone w sposób ciągły.

MONITORING PROGRAMU

Monitoring Programu Wspierania Rodziny w Gminie Nidzica na lata 2016 – 2018 będzie podlegał systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działań w przypadku istotnych zmian.

Jego celem jest uzyskanie informacji na temat realizacji planowanych w ramach Programu działań oraz wyników zrealizowanych przedsięwzięć. Monitoring programu będzie odbywać się na bieżąco.

Za monitoring odpowiedzialny będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nidzicy.